

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

שתי הלכות ביום

גליון 26

פרשת נח

"וַחֲקַמְתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבָאתָ אֵל הַתְּבֹה אֶתָּה וּבְנִיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵי בְנֵיךָ אִתְּךָ" (בראשית פרק ו', יח)

שאלה: משמעות הכתוב היא שכרת ה' ברית עם נח לפני המבול, אך בכל הפרשה לא מצאנו כזו ברית [אלא רק לאחר המבול, כרת ה' ברית שלא יבוא עוד מבול].

תשובה: בעת בריאת העולם קבע ה' חק לטבע שלא יכסו המים את כל הארץ, אלא תישאר היבשה גלויה כדי שיהיה מקום מחיה לבני האדם ובעלי החיים, וכל החוקים של ששת ימי בראשית נקראים ברית כמו שנאמר 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי', וכשחטאו בני האדם והשחית כל בשר את דרכו, הסיר מהם ה' את בריתו והביא מבול על העולם, אך הבטיח לנח שאת הברית הזו שנקבעה בבריאת העולם יקיים איתו, בכך שיציל אותו ממי המבול, ולאחר מכן יגלה שוב את היבשה עבורו, ויתקיימו בה הוא וזרעו אחריו. (שאלה ג).

"וּמִכָּל חַיֵּי מִכָּל בֶּשֶׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיאָה אֵל הַתְּבֹה לְחַיִּית אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְחִידוֹ, מִכָּל הַבְּהֵמָה הַמְּהוּרָה תִּקַּח לָךְ שְׁבָעָה שְׁבָעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא מְהוּרָה הוּא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ" (בראשית ו'ט. ז.ב)

שאלה: כיון שבתחילה אמר ה' לנח שיביא רק שנים 'מכל החי מכל בשר', משמע שבין מהטהורים ובין מהטמאים יביא שנים, ומדוע אחר כך נאמר לו להביא מהטהורים שבעה שבעה.

תשובה: מה שנאמר בפסוק הראשון 'שנים מכל' אין הכוונה שיביא רק שנים, אלא שכל מה שיביא יהיו זוגות, וכמו שנאמר 'זכר ונקבה יהיו', שלא יביא בעלי חיים בודדים, ולאחר מכן התבאר לו שמהטהורים יביא שבעה זוגות, ומהטמאים יביא רק שנים. (שאלה ד').

"בְּשֵׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנַיִ בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנֵת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ" (ו', יא) "וַתֵּנַח הַתְּבֹה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ עַל הַרֵי אֲרָרָט" (ו', ט) "וְהַמַּיִם הָיוּ חִלּוּף וַחֲסוּר עַד הַחֲדָשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֵשְׂרִי בְּאַחַד לַחֲדָשׁ נִרְאוּ רְאשֵׁי הַהָרִים" (ו', ח) "וַיְהִי בְּאַחַת וָשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשִׁיטוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסַּר נֹחַ אֶת מִבְּנֵה הַתְּבֹה וַיִּרְא וְהִנֵּה חָרְבוּ מִנֵּי הָאֲדָמָה" (ו', יג) "וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁנַיִ בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ יִבְשֶׁה הָאָרֶץ" (ו', יד)

שאלה: הוזכרו בפסוקים אלו חמשה חודשים, 'השני', 'השביעי', 'העשירי', 'הראשון', 'השני', וכיון שבתחילה ירדו הגשמים ארבעים יום, ואחר כך התגברו מאה וחמישים יום, הוצרכו המפרשים לומר ש'השביעי' אינו נמנה לחודשי השנה אלא שביעי לכסליו שבו פסקו הגשמים, ו'העשירי' הוא עשירי לחשוון שבו התחילו הגשמים, ונמצא שהוזכרו החודשים לפי שלשה מנינים שונים: לפי חודשי השנה, לפי התחלת הגשמים, לפי הפסקת הגשמים, וזהו דוחק לומר שבאותה פרשה יימנו החודשים לפי שלשה מנינים שונים.

תשובה: באמת כל החודשים שהוזכרו כאן הם לפי חודשי השנה, וסדר המבול היה כך: א. במרחשוון התחיל המבול לרדת, במשך

ארבעים יום בלבד, ובאותם ארבעים יום גבהו המים עד שכיסו את כל ראשי ההרים, חמש עשרה אמה מלמעלה. ובסוף אותם ארבעים יום הפסיק הגשם לרדת והתחילו המים להחסר [ועל כך נאמר בהמשך הפסוקים "וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיַנַת תְּהוֹם וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם וַיִּכְלָא הַגֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמַיִם"]. ב. מה שנאמר שגברו המים 'מאה וחמישים יום', אין הכוונה שכל אותו זמן גבהו המים יותר ויותר, אלא 'גברו' הוא לשון נצחון, כמו אומה שהתגברה על אומה אחרת וכבשה אותה למשך תקופה מסוימת [אף שהמלחמה עצמה היתה קצרה יותר], כך במשך מאה וחמישים יום המים 'ניצחו' את היבשה בכך שכיסו אותה, אך כל אותו זמן, מסיום ארבעים היום הראשונים, נחסרו מעט מעט. ועל כך נאמר "וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּוֹף וְשׁוּב", והיינו שנחסרו מעט מעט, ואחר כך, "וַיִּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה תְּמָשִׁים וּמֵאֵת יוֹם, וַתִּנַּח הַתֶּבֶה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט", לא שהתחילו להחסר בסוף מאה וחמישים יום, אלא שנחסרו כל העת, ובסיום מאה וחמישים יום נחסרו כל כך עד שנחה תחתית התיבה [השקועה במים] על הרי ארט, וזה היה בחודש השביעי לבריאת העולם, הוא חודש ניסן, חמשה חודשים לאחר תחילת המבול (כי אותם מאה וחמישים יום כוללים את הארבעים יום הראשונים שבהם ירדו הגשמים), אך עדיין לא נראו לעין ראשי ההרים. ג. בחודש העשירי לבריאת העולם, הוא חודש תמוז, נראו לעין ראשי ההרים. ד. בחודש הראשון, הוא תשרי, חרבה הארץ. ה. בחודש השני, הוא מרחשוון, יבשה הארץ, ויצא נח מהתיבה. נמצא שכל החודשים המנויים כאן הם לבריאת העולם. (שאלה ט).

❧

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם. אֵת קַשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ. וְהָיָה בְּעָנְנֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקַּשְׁתִּי בְּעָנָן" (בראשית פרק ט, יב-יד)

שאלה: כיון שהקשת הנראית בענן היא מראה טבעי של השתברות קרני השמש ברסיסי המים, כיצד נעשה הדבר לאות ברית שלא יהיה עוד מבול על הארץ.

תשובה: לפני המבול היו העננים גסים ועבים כל כך, עד שלא היתה אפשרות שייראו קרני השמש באוויר בזמן שיש עננים, ולא נראתה הקשת מעולם. אמנם לאחר המבול חס ה' על הארץ, והנהיג את הטבע באופן שהעננים דקים וקלושים יותר, ועל ידי זה יתכן שבצד אחד יהיו עננים הממטירים מים, ובצד שני תיראה השמש, ועל ידי כך נוצר מראה הקשת בענן, וזו אות הברית של ה' לבני האדם, שלא יבוא עוד מבול לעולם. ונרמז בכך גם כן הבטחה שלא יהיה עוד זמן שכל בני האדם שבעולם יחטאו, אלא רק מקצתם, ובדומה לזמן שהקשת נראית בו, שחלק מהשמים מעוננים וחלקם גלויים, כך יבואו עונשים על מקצת בני האדם, החוטאים, אך לא יבוא עונש כולל להשחית את כל הבריאה. (שאלה טו).

❧

"וַיְהִי בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצֵאִים מִן הַתֶּבֶה שֵׁם וְחָם וְיִפְתָּ וְחָם הוּא אָבִי כְּנָעַן" (בראשית פרק ט, יח-יט)

שאלה: כיון שנאמר "וְלִשְׁם יֵלֵד גַּם הוּא אָבִי כָּל בְּנֵי עֶבֶר אֲחֵי יִפְתָּ הַגְּדוֹל", וכן נאמר "וַיִּיקֶץ נֹחַ מֵיֵינוֹ וַיַּדַּע אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן", משמע שיפת היה הגדול וחם הקטן, ומדוע נכתבו שמותם תמיד שלא בסדר זה.

תשובה: באמת היה סדר לידתם כפי שנאמר כמה פעמים בפסוקים, שם, חם ויפת. ויש לפרש את הפסוק כך: 'אחי יפת, הגדול', כלומר, ששם המוזכר בתחילת הפסוק הוא אחיו הגדול של יפת. ו'בנו הקטן' אינו מתייחס לחם, אלא לכנען, שהוא בנו הקטן של חם. (שאלה א).

❧

